

DARIUSZ SMOLAREK

MUZYKA INSTRUMENTALNA KAPELI KOŚCIOŁA FARNEGO PW. ŚW. JADWIGI ŚLĄSKIEJ W GRODZISKU WIELKOPOLSKIM

WSTĘP

W osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej działało wiele kapel muzycznych przy katedrach, kolegiatach, klasztorach, a także przy miejskich świątyniach parafialnych. Takim przykładem jest kościół pw. Świętej Jadwigi Śląskiej w Grodzisku Wielkopolskim. Choć istnieją wzmianki o działających tam wcześniej muzykach, to jednak ożywienie muzyczne nastąpiło po roku 1710. W tym mniej więcej czasie swoją działalność rozpoczęła kapela parafialna funkcjonująca aż do połowy XIX wieku (Idaszak, *Grodzisk Wielkopolski* 14-21).

Jej aktywność dokumentują m.in. muzykalia, których zbiór liczący ok. 720 utworów jest obecnie przechowywany w Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu. Większość z nich stanowią kościelne dzieła wokalnoinstrumentalne (msze, requiem, ofertoria, antyfony maryjne, nieszpory, psalmy, litanie, arie religijne). Jednak wśród nich znajdują się również kompozycje instrumentalne. Problematykę repertuaru instrumentalnego kapel kościelnych poruszali w publikacjach m.in.: B. Stróżyńska, T. Jeż, M. Walter-Mazur, A. Mądry, R. Pośpiech, A. Patalas, M. Jochymczyk, D. Smolarek.

Dr DARIUSZ SMOLAREK SAC – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Nauk o Sztuce; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: dariusz.smolarek@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8609-8525>.

Dr. DARIUSZ SMOLAREK SAC, John Paul II Catholic University of Lublin, Institute of Art Studies; address for correspondence: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, Poland; e-mail: dariusz.smolarek@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8609-8525>.

MUZYKALIA – ILOŚĆ I ZAWARTOŚĆ

Zbiór liczy 670 jednostek archiwalnych, z czego 42 zawierają muzykę instrumentalną. Wśród nich są rękopisy zbiorcze, które obejmują więcej niż jedną kompozycję. Niewielką część stanowią tylko karty tytułowe albo zapis jednego głosu na końcu utworu wokально-instrumentalnego.

Zasób utworów instrumentalnych przynależących do parafialnego zbioru z Grodziska Wielkopolskiego liczy 82 pozycje i przedstawia się następująco: 40 symfonii, 1 symfonia koncertująca, 1 koncert na róg, 1 uwertura do baletu, 12 duetów instrumentalnych oraz 27 tańców (14 polonezów, 4 walce, 4 kontredanse, 2 mazury, 1 anglese, 1 air, 1 niezidentyfikowany) (Idaszak, *Grodzisk Wielkopolski*; RISM). Wśród nich znajdują się 52 kompozycje imienne z określoną datą oraz 33 datowane utwory anonimowe. Utwory instrumentalne zapisywano od roku 1760 do ok. 1840.

Ponadto zachowały się stare spisy inwentarza kapeli kościoła grodziskiego, które wymieniają również gatunki muzyki instrumentalnej, a wśród nich: 30 symfonii na 206 utworów (inwentarz z 1853 r.), 34 symfonie i 3 duety skrzypcowe (spis nut w aktach Dekanatu Grodziskiego z 1868 r.), 28 symfonii i koncertów wśród 343 pozycji (inwentarz muzykaliów z 8.07.1888 r.) (Idaszak 21-22, 329). Te informacje pozwalają wysnuć wniosek, że repertuar (nie tylko instrumentalny) był użytkowany jeszcze w II połowie XIX wieku. Z datowania jak i pojawiających się nazwisk kompozytorów wynika, że były to utwory z poprzednich epok: przedklasycznej, klasycyzmu lub wczesnego romantyzmu.

2. DATOWANIE, KOPIŚCI, POSESORZY

Najstarsze rękopisy pochodzą z lat sześćdziesiątych i początku siedemdziesiątych XVIII wieku i zawierają symfonie: C. Feyera (18/19 w.) – kopista Maciej Bocheński (1727-1782), J. Namieyskiego (18 w.) – posesor Stanisław Ścigalski, C. F. Abła (1723-1787) i Gaetano († ok. 1792) – kopista A. Fengler (ok. 1745 – 5.11.1786 Grodzisk Wielkopolski), J. Ordentza (18 w.) – kopista M. Bocheński. Znaczną część manuskryptów z muzyką instrumentalną kopowano w latach 1780-1800. W ich sporządzaniu przodowała rodzina Ścigalskich: Stanisław (ok. 1750 Lwówek – 13.06.1823 Grodzisk Wielkopolski, ojciec muzyków Józefa i Franciszka) – przepisał 13 utworów. Wśród nich są symfonie: A. Dankowskiego, J. Engela, J. Gołąbka, V. Pichla, także *Symphonia in D* jego syna Franciszka (29.01.1782 Grodzisk Wielkopolski – 27.09.1846

Gniezno) oraz koncert Es-dur na róg F. Ziegenheima. Józef Ścigalski (27.02.1790 Grodzisk Wielkopolski – 5.12.1841 tamże) sporządził rękopisy z 2 symfoniami E. Eichnera, 1 I. Pleyela i 2 anonimowymi.

Zbiór nut po śp. S. Ścigalskim (*director musicae* kapeli w Grodzisku od 1780 r.) uporządkował i przekazał chórowi Paweł Sebastian Kinosowicz (1795 Poznań – po 1857 Grodzisk Wielkopolski, pełnił funkcję kapelmistrza i kopisty po Z. Grosmanie). Świadczą o tym inskrypcje, np. „Z Papierów Stanisława Ścigalskiego w Grodzisku”. Czasem dodawał swoje uwagi: „Całe i dobre; W. Pan Józef Ścigalski były kapelmistrz/po zejściu z tego świata ofiarował Kościołowi/Grodziskiemu Parafialnemu/Requiescant in pace/Za zgodność z Oryginałem/Paweł Kinosowicz”. Podobne napisy znajdują się m.in. na kartach zbioru 5 symfonii (kolekcja, sygn. Muz GR V/47) z symfoniemi E. Eichnera (2), I. Pleyela i Anonimowych (2) i wielu innych (Idaszak, *Grodzisk Wielkopolski* 297).

Powiązania z muzykami grodziskiej parafii miał radny miejski Ignacy Anastazy Dygasiewicz (1760-?). Dostarczał kapeli nuty, podpisując „Ad usum Chori Parochialis Grodecensis procuravit nobilis Ignatius Dygasiewicz”. Z dzieł orkiestrowych ofiarował *Symphonie in Dis* [ReiE 3] E. Eichnera (Muz GR V/7) i *Symphonia in B* [SacG 57] F.-J. Gosseca (Muz GR V/12). Prawdopodobnie I. Dygasiewicz utrzymywał kontakty z klasztorem cystersów w niedalekiej Obrze, gdzie przebywał jego brat Tomasz Dygasiewicz SOC (imię zakonne o. Niward), który również dostarczał nuty kapeli muzycznej w Grodzisku. Interesującym jest fakt, że rękopisy sygnowane nazwiskiem I. Dygasiewicza znalazły się w zbiorach muzycznych kapeli cystersów w Krakowie Mogile, m.in. anonimowa *Symphonia ex Dis* (sygn. 917) *Ex rebus Ignatij Dygasiewicz* (Smolarek, *Kompozytorzy muzyki instrumentalnej* 176). Koneksje rodzinne mogły przyczynić się do wymiany i recepcji repertuaru w różnych ośrodkach muzycznych Rzeczypospolitej.

Kolejny kopista, Zygmunt Stanisław Grosman (1786 Grodzisk Wielkopolski – 1850 tamże), był kantorem, skrzypkiem, a także kompozytorem. Oprócz twórczości muzyki sakralnej w zbiorze kapeli zachowały się autografy trzech jego duetów skrzypcowych (1815 r.). Jeden z nich dedykował Philipowi de Batthyani (sygn. Muz GR V/1 [1]). Książęta Batthyani byli węgierską rodziną działającą w Cesarstwie Austriackim i może zastanawiać fakt czy Z. Grosman znał kogoś z tego książęcego rodu. Rękopisy pozostawił również kompozytor A. Dankowski, a także nieznanymi: Karol Skaÿde, Gärtner (ok. 1791); P. Nierel (fl. 1800); A. Jaskowski (1840).

3. KOMPOZYTORZY

Druga połowa wieku XVIII była okresem rozkwitu twórczości instrumentalnej, a szczególnie orkiestrowej. Swoją wkład w rozwój symfonii mieli twórcy działający w szkole mannheimskiej, wczesnoklasycznej, klasycznej i wiedeńskiej. Kompozytorzy tworzyli pod wpływem stylu „wzmoczonej uczuciowości” („Empfindsamer Still”) oraz „burzy i naporu” („Sturm und Drang”). Wiele ówczesnych utworów instrumentalnych znalazło się w repertuarze nie tylko orkiestr królewskich czy książęcych, ale również kościelnych. Także w Polsce zachowały się przekazy muzyki instrumentalnej twórców zagranicznych, których, symfonie mogły być inspiracją dla rodzimych twórców.

Nazwiska kompozytorów symfonii wskazują na dwa kierunki stylistyczne. Jedną grupę stanowią twórcy szkoły mannheimskiej, inną reprezentują dojrzały styl klasyczny. Do pierwszego kręgu należą: Carl Friedrich Abel (22.12.1723 Köthen – 20.06.1787 Londyn), Ernst Dieterich Adolph Eichner (15.02.1740 Arolsen – 1777 Poczdam), Anton Filtz [Antonin Fils, Filz, Fieltz, Fiels] (ochrzcz. 22.09.1733 Eichstätt – 14.03.1760 Mannheim), Carl Stamitz (ochrzcz. 8.05.1745 Mannheim – 9.11.1801 Jena). Styl mannheimski w muzyce francuskiej prezentuje François-Joseph Gossec (17.01.1734 Vergnies – 16.02.1829 Passy k. Paryża), a na jego francuską formę symfoniczną wpływała również twórczość klasyków wiedeńskich (Chwedczuk 405).

Dojrzały styl klasyczny reprezentują symfonie Václava Pichla [Venceslaus, Wenzel Pichel] (25.09.1741 Bechyně – 23.01.1805 Wiedeń), Ignacego Pleyela (18.06.1757 Ruppersthal [Dolna Austria] – 14.11.1831 Paryż), Adalberta Gyrowtza [Vojtěch Matyáš Jírovec] (20.02.1763 Czeskie Budziejowice – 19.03.1850 Wiedeń). Natomiast późny styl klasyczny z wpływami romantyzmu znajduje się w twórczości Vaclava Vincenca Maška (5.04.1755 Zvíkovec [okres Rokycany, Plzeňský kraj] – 15.11.1831 Praha) (*Československý hudební slovník*).

W zbiorze grodziskim odnotowano utwory instrumentalne kompozytorów nieznanego pochodzenia: Jan Battista Feger [Feiger] (18/19 w.) [?], Constantin Feyer (18/19), Gaetano († ok. 1792) – Włoch [?], Joannes Ordentz (18 w., pochodzący być może z kręgu niemieckiego [?]), Franz Ziegenheim (18.sc) [?], którego kilka kompozycji sakralnych znajduje się w polskich archiwach (mógł pochodzić z Austrii lub Czech).

„Symfonia, jako główny gatunek muzyczny obok koncertu instrumentalnego w XVIII wieku opanował szerokie spektrum życia społecznego – od domów prywatnych mieszczańskich, przez dwory, sale koncertowe, uroczystości państwowe, aż po kościoły” (Mądry 607). W osiemnastowiecznej Polsce pokaźną rolę w rozpowszechnianiu tego gatunku odgrywały ośrodki kościelne.

Symfonie służyły nie tylko prezentacji podczas specjalnych koncertów, ale również oprawie nabożeństw w kościele, np. rozpoczęcie i zakończenie celebracji eucharystycznej, zastępowanie zmiennych części mszy (offertorium, communio). Był to więc typ symfonii kościelnej, które komponowano dla lokalnych kapel kościelnych. Nie można ich porównywać do symfonii powstających w tym czasie w największych ośrodkach europejskich (Mądry 607). W rodzimych zbiorach po kapelach kościelnych (m.in. grodziska) zachowały się symfonie obcych kompozytorów z wyżej wymienionych szkół. Świadczy to o tym, że kapelmistrze dbali, aby miejscowa ludność miała kontakt z kulturą europejską. Z drugiej zaś strony lokalni kompozytorzy czerpali wzorce do swoich symfonii, które wykonywano najczęściej w kościele (o symfonii w kontekście kościelnym, zob. Stróżyńska 319-41).

Wyżej przedstawiona sytuacja dotyczy również grodziskiego repertuaru symfonii, których autorami są następujący rodzimi kompozytorzy:

– Wojciech Dankowski [Adalbertus Danek] (ok. 1760 – po 1800) działający w Wielkopolsce jest przedstawicielem wczesnego klasycyzmu, nawiązującego do stylu muzyki baroku, jak i klasyków wiedeńskich w zakresie budowy formy sonatowej, struktury tematu, traktowaniu partii basowej (bc) oraz użycia elementów stylu galant w powolnych częściach utworów (Idaszak, *Dankowski* 339);

– Jakub Gołąbek (1739 – 30.03.1789 Kraków), śpiewak i kompozytor kapeli katedralnej na Wawelu, którego utwory posiadają wiele cech wspólnych z wczesnym klasycyzmem (Mądry 618-19);

– Antoni Habel (1760 Gniezno – 6.10.1831 tamże), muzyk katedry w Gnieźnie komponującego w stylu klasycznym („Habel Antoni” 4);

– Jan Engel († 30.06.1788), który w swoich symfoniach w stylu przedklasycznym nawiązywał do 3 częściowej uwertury neapolitańskiej stosując zwroty melodyczno-rytmiczne zaczerpnięte z rodzimej muzyki ludowej (Stróżyńska, broszura CD);

– Franciszek Ścigalski (29.01.1782 Grodzisk Wielkopolski – 27.08/09.1846 Gniezno), twórca dojrzałego klasycyzmu stosujący motywy poloneza (Chmara-Żaczekiewicz 302-3);

– Jan Namieyski (18 w.), którego jedyna zachowana 5 częściowa symfonia (drugi egzemplarz na Jasnej Górze) nawiązuje do rytmów polonezowych, a elementy bliskie klasycyzmowi wzbogacał rodzimą muzyką ludową (Stróżyńska, broszura CD);

– Karol Pietrowski (II poł. XVIII w.), mało znany polski kompozytor działający prawdopodobnie w Wielkopolsce, który wzorował się na muzyce J. Haydna i W. A. Mozarta (Duszyk 107).

Oprócz symfonii w zbiorze grodziskim zachowały się inne kompozycje instrumentalne. Jedną z nich jest aranżacja popularnej arii „Non più andrai” z opery *Le Nozze di Figaro* (KV 492) [W. A. Mozarta (27.01.1756 Salzburg – 4.12.1791 Wiedeń) (Mądry, 663-65)]. Również fragmenty *Ouverture. Z Baletu Rendez komicznego nieznanego Wursta* (18/19) wskazują na zainteresowania muzyków kapeli parafialnej twórczością świecką.

W repertuarze znalazły się duety instrumentalne kompozytorów z przełomu XVIII i XIX w. będących przedstawicielami francuskiej szkoły skrzypcowej: Josepha Gravrand’a l’aîné (1770-1847) i Charles-Frédéric Kreubé (1777-1846). Kolejnymi są trzy duety skrzypcowe I. Pleyela. Zbiór zawiera duet Charles-Auguste de Bériota (1802-1870), który dał podwaliny nowoczesnej francusko-belgijskiej szkole gry skrzypcowej (napisał podręcznik *Methode de violon...*, a do jego uczniów należał sławny skrzypek Henri Vieuxtemps, 1820-1881) (Bula 284).

Duety instrumentalne gromadził i komponował Zygmunt Stanisław Grosman (1786-1850) zapewne dla użytku osobistego jak i swoich synów muzyków: Maksymiliana Gerarda (1808-1832), Adama Stefana (1810-1839), Jana Walentego (1824-1853) (Idaszak 294). Prawdopodobnie znajomość symfonii działających we Francji Gosseca i Pleyela mogła przyczynić się do zetknięcia z utworami francuskich skrzypków – kompozytorów. Włoską szkołę skrzypcową reprezentują wydane drukiem kompozycje Bartolomeo Campagnoli (10.09.1751 Cento di Ferrara – 6.11.1827 w Neustrelitz Niemcy). Duety skrzypcowe służyły prawdopodobnie do ćwiczenia lub domowego muzykowania.

W zbiorze muzykaliów znajdują się ponadto 3 symfonie anonimowe oraz fragmenty kilkunastu tańców: m.in. 14 polonezów, 4 walców. Prawdopodobnie te ostatnie mogły służyć muzykom podczas uroczystości świeckich lub zabaw.

Należące do repertuaru kapeli kościelnej Grodziska Wielkopolskiego utwory instrumentalne przynależą do różnych tendencji stylistycznych. Warto przy tym zauważyć twórców polskich, których symfonie w tym ośrodku były niemniej popularne niż obce. Również w twórczości kompozytorów rodzimych można zauważyć różne kierunki stylistyczne: od galant (W. Dankowski) poprzez przedklasyczny (J. Engel) i wczesny klasycyzm (J. Gołąbek, W. Dankowski) po klasyczny (W. Dankowski, A. Habel, F. Ścigalski, K. Pietrowski). W symfoniach niektórych z nich jest zauważalny wpływ wielu prądów muzyki XVIII wieku (np. W. Dankowski). Jednak europejskie tendencje w utworach naszych kompozytorów objawiają się z pewnym opóźnieniem w stosunku do twórców zagranicznych, choć nie jest to trend w kierunku tylko naśladowczym. Przykładem tego są symfonie z elementami melodyczno-rytmicznymi polskich tańców, a szczególnie poloneza (J. Namieyski, F. Ścigalski).

4. RECEPCJA REPERTUARU INSTRUMENTALNEGO

Odpisy niektórych zachowanych symfonii znajdują się w innych ośrodkach kościelnych i zostaną przedstawione w ten sposób, że po sygnaturze ze zbioru z Grodziska Wielkopolskiego podano oznaczenie archiwum i numer sygnatury rękopisu:

- C. F. Abel, Symfonia C-dur op. 7 nr 5; KnaA 17, Muz GR V/46 – PL-CZ III-833,
- C. F. Abel, Symfonia D-dur; KnaA 12, Muz GR V/6 – PL-GD Ms 4258 IV,
- C. F. Abel, Symfonia F-dur op. 7 nr 4; KnaA 16, Muz GR V/5 – PL-MO, sygn. 948,
- C. F. Abel, Symfonia Es-dur op. 7 nr 6; KnaA 18, Muz GR V/4 – PL-STAb 9d,
- W. Dankowski, Symfonia Es-dur, Muz GR V/48 – PL-GNd Muz VI 9,
- J. Engel, Symfonia D-dur, Muz GR V/15 – PL-CZ III-325,
- J. Gołąbek, Symfonia D-dur - PL-MO, sygn. 938, PL-CZ III 277,
- Habel, Symfonia D-dur, Muz GR V/44 – PL-GNd VI/8,
- J. Namieyski, Symfonia D-dur, Muz GR V/35 – PL-CZ III-323,
- V. Pichl, Symfonia G-dur; ZakP 22, Muz GR V/19 – PL-Stab 21d.

Z zestawienia wynika, że w klasztorze oo. Paulinów na Jasnej Górze znajdują się odpisy czterech symfonii; u sióstr Benedyktynek w Staniątkach i w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie 2, u cystersów w Mogile 1. Z 40 zachowanych symfonii z Grodziska Wielkopolskiego, 9 znalazło się w innych ośrodkach, z tego 5 autorstwa polskich kompozytorów. Fakt ten świadczy o popularności tego gatunku wśród muzyków kapel kościelnych.

* * *

Zasób muzyki instrumentalnej znajdującej się w zbiorze muzykaliów po kapeli kościoła farnego w Grodzisku Wielkopolskim zostanie przedstawiony za pomocą zestawienia tabelarycznego. Pierwsza tabela będzie zawierała dzieła orkiestrowe (symfonie, symfonia koncertująca, koncert). Drugi wykaz jest rejestrem duetów instrumentalnych. W trzeciej tabeli znajdzie się zestawienie kompozycji, które w rękopisach noszą nazwę tańców. Tytuł kompozycji, skróty nazw instrumentów i ogólnego datowania przyjęto wg standardów RISM.

Kolumny tabeli zawierają następujące informacje:

- Kompozytor: nazwisko (alfabetycznie) i imię kompozytora i lata życia (domniemanego w nawiasie [ ] na podstawie konkordancji w bazie RISM).

– Tytuł: oryginalna nazwa kompozycji zapisana na karcie tytułowej lub w nagłówku. W nawiasie [ ] uzupełnienie tonacji, tytułu, numeru w katalogu dzieł kompozytora.

– Części (tonacja, metrum): nazwy części utworu wraz z tonacją i metrum.

– Obsada: wykaz instrumentów (również z zaginionych kart) danej kompozycji.

– Data, kopista, posesor: czas ukończenia odpisu, nazwisko (inicjał) skryptora lub posesora. Wszystkie muzykalia posiadają proveniencję: Kościół farny pw. św. Jadwigi Śląskiej, Kościelna 1, 62-065 Grodzisk Wielkopolski.

– Sygnatura: oznaczenie rękopisu znajdującego się w Archiwum Archidiecezjalnym, ul. Ks. Ignacego Posadzego 2, 61-108 Poznań. Niekiedy dana jednostka może zawierać więcej utworów (tzw. rękopis zbiorczy); liczba w nawiasie ( ) oznacza numer w katalogu D. Idaszak (Idaszak, *Grodzisk Wielkopolski*).

Tabela 1. Symfonie

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
1	Abel Carl Friedrich (1723-1787)	<i>Symphonie in C</i> [KnaA 17]	Allegro (C; 4/4) Andante (F; 3/8) Prestissimo (C; 2/4)	vl (2), a-vla, b, ob (2), cor (2)	1770	Muz GR V/46 (2)
2	Abel Carl Friedrich	<i>Sinfonia ex D</i> [KnaA 12]	Allegro (D; 4/4) Andante (G; 2/4) Presto (D; 3/8)	vl (2), a-vla, b, ob (2), cor (2)	1768, Antoni Fengler	Muz GR V/6 (3)
3	Abel Carl Friedrich	<i>Symphonia in F</i> [KnaA 16]	Allegro (F; 4/4) Andante (B; 3/4) Tempo di minuetto (F; 3/4)	vl (2), a-vla, b, ob (2), cor (2)	ok. 1790	Muz GR V/5 (4)
4	Abel Carl Friedrich	<i>Symphonia in Dis</i> [KnaA 18]	Allegro (Es; 4/4) Andante (c; 2/4) Finale. Allegro assai (Es; 3/8)	vl (2), a-vla, b, ob (2), cor (2)	ok. 1790	Muz GR V/4 (5)
5	Dankowski Adalbert [Danek, Wojciech] (ok. 1760-1814)	<i>Symphonia in D</i>		vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2)	ok. 1780, Stanisław Ścigalski [Tylko k. tytułowa]	Muz GR V/31 (66)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
6	Dankowski Adalbert	<i>Symphonia in Es</i>	Allegro molto (Es; 3/4) Andante (Es; 3/4) Menuet (Es; 3/4) Rondo (Es; 3/4)	vl (2), vla, b, cl (2), fag solo (dodany), cor (2)	ok. 1790, S. Ścigalski, Paweł Sebastian Kinosowicz	Muz GR V/48 (67)
7	Eichner, Ernst (1740- 1777)	<i>Simphonia</i> [Es] [ReiE 22]	Allegro (Es; 4/4) Andante (g; 2/4) Allegro assai (Es; 2/4)	vl (2), a-vla, fl (2), cor (2), org	ok. 1780 (rps zb.), Józef Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/47 [1] (114)
8	Eichner, Ernst	<i>Simphonia</i> [D] [ReiE 23]	Allegro (D; 4/4) Andante (A; 3/8) Allegro (D; 2/4)	vl (2), a-vla, fl (2), cor (2), org	ok. 1780 (rps zb.), J. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/47 [3] (111)
9	Eichner, Ernst	<i>Sinfonia Ex D</i> [ReiE 17]	Allegro (D; 4/4) Andante poco allegro (A; 2/4) Allegro (D; 2/4)	vl (2), a-vla, b, fl lub ob (2), cor (2)	ok. 1785, „B. K.”	Muz GR V/8 (112)
10	Eichner, Ernst	<i>Symphonie in Dis</i> [ReiE 3]	Adagio (Es; c/) Andante (B; 2/4) Prestissimo (Es; 3/8)	vl (2), a-vla, v-lne, fl (2), cor (2)	ok. 1790, Ignacy Anastazy Dygasiewicz	Muz GR V/7 (113)
11	Engel Jan († 1788) [J. Hayden?]	[Symfonia D]	Allegro assai (D; 4/4) Andante (d; 2/4) Presto (D; 3/8)	vl (2), a-vla, b, fl (2) albo cl (2), cor (2)	Ok. 1800 (rps zb.), St. Ścigalski	Muz GR V/15 [1] (119)
12	Engel Jan	[Symfonia G]	Allegro assai (G; 4/4) Andante (C; 3/8) Presto (G; 3/8)	vl (2), a-vla, b, fl (2) albo cl (2), cor (2)	ok. 1800 (rps zb.), S. Ścigalski	Muz GR V/15 [2] (120)
13	Engel Jan	[Symfonia Es]	Allegro assai (Es; 4/4) Andante (c; 2/4) Allegro (Es; 3/8)	vl (2), a-vla, b, fl (2) albo cl (2), cor (2)	ok. 1800 (rps zb.), S. Ścigalski	Muz GR V/15 [3] (121)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
14	Engel Jan	[Symfonia B]	Allegro assai (B; 3/4) Andante (Es; 2/4) Presto (B; 3/8)	vl (2), a-vla, b, fl (2) albo cl (2), cor (2)	Ok. 1800 (rps zb.), S. Ścigalski	Muz GR V/15 [4] (122)
15	Feger [Feiger] Jan Battista (18/19 w.)	<i>Symphonia ex D</i>	Allegro (D; 4/4) Andante con sordini (G; 3/4) Menuetto (D; 3/4) Presto (D; 3/8)	vl (2) a-vla, b, fl (2) cor (2), vl (2) a-vla, b, ob (2) cor (2)	ok. 1770 ok. 1780	Muz GR V/49 (603) Muz GR V/10 (126)
16	Feyer Constantin (18/19)	<i>Sinfonia ex C</i>	Allegro assai (C; 4/4) Andante (c; 3/4) Presto assai (C; 3/8)	vl (2) a-vla, b, ob (2) cor (2)	ok. 1760, Maciej Bocheński (1727-1782)	Muz GR V/9 (128)
17	Fils Anton (1733-1760)	<i>Sinfonia ex C</i>	Allegro assai (C; 4/4) Andante (G; 2/4) Minuetto (C; 3/4) Presto (C; 3/8)	vl (2), vla, b, ob (2) clno (2), timp	ok. 1770	Muz GR V/11 (129)
18	Fils Anton (1733-1760)	<i>Sinfonia in D</i>	Allegro (D; 4/4) Andante (d; 2/4) Menuet (D; 3/4) Allegro (D; 2/4)	vl (2), vla, b, fl (2), cor (2), clno (2)	ok. 1780, Adalbert Dankowski [Danek], P. S. Kinosowicz	Muz GR V/40 (130)
19	Gaetano († ok. 1792)	<i>Symphoniae Ex Dis</i>	Allegro (Es; 3/4) Andante a mezza voce ma con espressione (g; 4/4) Menuet (Es; 3/4) Presto (Es; c/)	vl (2), vla, b, fl (2), cor in Es (2), cl (2), dodany ob (2)	1768, Fengler Antoni (ok. 1745-1786)	Muz GR V/37 (605)
20	Goląbek Jakub (1739-1789)	<i>Symphonia in D</i>	Allegro (D; 4/4) Rondeau. Andante (G; 22/4) Allegro molto (D; 4/4)	vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)	1780, S. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Bez sygnatury (134)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
21	Gossec François- Joseph (1734-1829)	<i>Symphonia in B</i> [SacG 57]	Allegro molto (B; 4/4) Lentement ou largo (Es; 4/4) Allegro ballabile (B; 2/4)	vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)	ok. 1790, I. Dygasiwicz	Muz GR V/12 (135)
22	Habel Antoni (1760-1831)	<i>Sinfonia in D</i>		vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2)	ok. 1800, tylko k. tytułowa	Muz GR V/14 (172)
23	Habel, Antoni	<i>Symphonia</i> [D]	Allegro vivace (D; 3/4) Andante cantabile con 3 variazioni (A; 2/4) Menuetto. Allegro molto (e; 2/4) Finale. Allegro (D; 2/4)	vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2)	ok. 1780, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/44 (173)
24	Mašek Vincenc (1755-1831)	<i>Sinfonia C</i>	Allegro moderato (C; 3/4) Andante con sordini (F; 4/4) Menuetto (C; 3/4) Finale. Allegro (C; 2/4)	vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2)	ok. 1780, Gärtner [?] Skaýde Karol (18.sc)	Muz GR V/16 (229)
25	Mozart Wolfgang Amadeusz (1756-1791) Oprac. [Rochus] Pompernicus	<i>Symfonia</i> [C] [Aranżacja arii „Non più andrai” z opery <i>Le Nozze di Figaro</i> (KV 492)]	Allegro (C; 4/4)	vl (2), b, fl, ob (2), cor (2), timp	ok. 1790, P. Kinosowicz	Muz GR V/17 (234)
26	Namieyski Jan (18 w.)	<i>Symphonia in D</i>	Moderato (D; 4/4) Menuetto (D; 3/4) Thema con 4 variazionni. Adagio (D; 2/4) Menuetto. Allegretto (D; 3/4) Allegro (D; 4/4)	vl (2), a-vla, b, fl (2), cl (2), cor (2)	ok. 1760, S. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/35 (240)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
27	Ordentz Joannes (18 w.)	<i>Symphonia in F</i>	Allegro (F; 4/4) Andante (F; 2/4) Presto (F; 3/8)	vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)	ok. 1770, M. Bocheński	Muz GR V/18 (251)
28	Pichl [Pichel] Václav [Venceslaus, Wenzel] (1741-1805)	<i>Symphonia</i> [G] [ZakP 22]	Allegro (G; 4/4) Larghetto (e; 3/4) Rondo. Allegro (G; 2/4)	vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2)	1784, S. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/19 (254)
29	Pietrowski, Karol (18/19 w.)	<i>Sinfonia</i> [D]	Grave (D; 4/4) Andante (G; 2/4) Menuetto (A; 3/4) Presto (D; c/)	vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2), clno (2), timp	ok. 1800	Muz GR V/36 (257)
30	Pleyel Ignace (1757-1831)	<i>Symfonia C</i> (BenP 128)	Allegro (C; 4/4) Adagio con sordini (F; 3/4) Menuetto (C; 3/4) Rondo. Allegro (C; 2/4)	vl (2), vla, fl (2), cor (2), cl (2), org	ok. 1780 (rps zb.), J. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/47 [5] (260)
31	Pleyel Ignace	<i>Symphonia ex G-dur</i> [BenP 141]	Allegro (G; 3/4) Adagio (D; 4/4) Menuetto un poco allegro (G; 3/4) Allegro (G; 2/4)	vl (2), vla (2), vlc, b, ob (2), cor (2)	ok. 1780, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/41 (261)
32	Pleyel Ignace (J. Haydn ?)	<i>Sinfonia in F</i> [BenP 136]; [Hob I : F14]	Allegro assai (F; 4/4) Andante grazioso (B; 6/8) Menuetto. Allegretto (F; 3/4) Rondo (F; 2/4)	vl (2), vla, b, ob (2), fag (2), timp	1791, Bernard Fritsch, St. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/42 (262)
33	Pleyel Ignace	<i>Sinfonia in Cb</i> [BenP 121]	Allegro molto (c; 4/4) Adagio (F; 2/4) Minuetto (C; 3/4) Finale. Presto (C; 4/4)	vl (2), a-vla, b, ob (2), cor (2), trb, timp	ok. 1791 (rps zb.)	Muz GR V/20 [3] (263)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
34	Pleyel Ignace	[Symfonia B] [BenP 125]	Allegro (B; 3/4) Andantino (F; 2/4) Minuetto (B; 3/4) Finale. Allegro (B; c/)	vl (2), a-vla, b, ob (2), cor (2), trb, timp	ok. 1791 (tps zb.)	Muz GR V/20 [4] (264)
35	Pleyel Ignace	<i>Symfonia Es</i> [BenP 144]	Allegro molto (Es; 4/4)	vlc (zachowany)	ok. 1790	Muz GR V/25 (265)
36	Stamitz, Carl (1745-1801)	<i>[Sym]phonia in Dis</i>		vl (2), a-vla, b, fl (2), cor (2)	ok. 1830, S. Ścigalski, k. tyt. (zachowana)	Muz GR I/98 [2] (316)
37	Ścigalski Franciszek (1782-1846)	<i>Symphonia in D</i>	Adagio maestoso (D; 3/4) Andante (d; 2/4) Menuetto (D; 3/4) Rondo (D; 2/4)	vl (2) a-vla, b, fl (2), cor (2), tr (2), timp	ok. 1810, S. Ścigalski P. S. Kinosowicz	Muz GR V/45 (326)
38	Anonim	<i>Sinfonia</i> [Es]	Allegro assai (Es; 4/4) Andante (B; 2/4) Presto (Es; 6/8)	vl (2), vla, b, cl (2), cor (2)	ok. 1760, J. Wo. P. S. Kinosowicz	Muz GR V/39 (604)
39	Anonim	<i>Symfonia D</i>	Allegro molto (D; 4/4) Andante affetuoso (G; 2/4) Menuet (D; 3/4) Rondo. Allegro moderato (D; 2/4)	vl (2), vla, fl (2) lub cl (2), cor (2), org	ok. 1780 (rps zb.), J. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/47 [4] (602)
40	Anonim	[Symfonia Es] <i>Symphonia in Dis</i>	Allegro (Es; 4/4) Andante (B; 2/4) Menuet (Es; 3/4) Rondo. Moderato (Es; 2/4)	vl (2), vla, fl (2) lub cl (2), cor (2), org; vl (2), a-vla, b, cl (2), cor (2)	ok. 1780 (rps zb.), J. Ścigalski, P. S. Kinosowicz	Muz GR V/47 [2] (607); V/43 (606)
41	Gyrowetz Adalbert (1763-1850)	<i>Synfonia Concertante op. 33</i> [RicG D8]	Allegro con spirito (D; 4/4) Andantino (G; 2/4) Rondo (D; 2/4)	vl (2), vla, b, fl (2), ob. (2), cl (2), cor (2)	1790	Muz GR V/13 (211)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
42	Ziegenheim Franz (18.sc)	<i>Concerto Ex [Es] Corno Principale</i>	Allegro (Es; 2/4) Andante (Es; 2/4) Allegro (Es; 2/4)	cor solo, vl (2), vla, b	ok. 1780, S. Ścigalski	Muz GR V/38 (379)
43	Wurst (18/19)	<i>Ouverture. Z Baletu Rendez komicznego [D]</i>	Andante (D; 6/8)	tylko fl	ok. 1790, C. M.	Muz GR V/29 (371)

Tabela 2. Duety instrumentalne

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
1	Bériot Charles- Auguste de (1802-1870)	<i>Duo [d, D]</i>	Adagio maestoso (d; 4/4) Thema con 5 variazioni (D; 3/4) Finale. Allegro ma non troppo (D; 6/8)	vl, pf	1840, A. Jaskowski	Muz GR V/2 (13)
2	Campagnoli Bartolomeo (1751-1827)	<i>Trios Thèmes d'airs connus variées pour deux Violons, op. 7</i>		vl (2)	ok.1790 [?]; druk: Leipzig, Breitkopf & Härtel	Muz GR V/34 (32)
3	Gravrand Joseph (1770-1847)	<i>Duo [Es, c ?]</i>	Allegro moderato (Es; 4/4) Andante poco (B; 4/4) Polacca moderato (Es; 3/4)	vl (2)	ok. 1800, P. Nierel (rps zb.)	Muz GR V22 [1] (153)
4	Gravrand Joseph	<i>Duo [B]</i>	Allegro (B; 4/4) Andante romanze (Es; 3/8) Rondo. Allegro non troppo (B; 2/4)	vl (2)	ok. 1800 (rps zb.)	Muz GR V22 [2] (154)

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
5	Kreubé Charles- Frédéric (1777-1846)	<i>Duetto</i> [f]	Allegro agitato (f; 4/4)	vl (2) [?]	ok. 1800 (rps zb.)	Muz GR V22 [3] (216)
6	Kreubé Charles- Frédéric	Duet (Es-dur) Wariacje	Allegro moderato (Es; 4/4) Allegretto (Es; 2/4) Thema con variazioni. Andante moderato (A; 2/4)	vl (2) [?]	ok. 1800 (rps zb.)	Muz GR V22 [4] (217)
7	Grosman Zygmunt Stanisław (1786-1850)	[Duet C-dur]	Allegro moderato (C; 4/4) Rondo. Allegro (C; 2/4)	vl (2)	au. ok. 1815 (rps zb.); dedykacja: Philip de Batthyani	Muz GR V/1 [1] (165)
8	Grosman Zygmunt Stanisław	[Duet G-dur]	Allegro moderato (G; c/) Andante (G; 2/4) Allegretto (G; 6/8)	vl (2)	au. ok. 1815, (rps zb.)	Muz GR V/1 [2] (166)
9	Grosman Zygmunt Stanisław	[Duet B-dur]	Allegro moderato (B; c/) Rondo. Allegretto (B; 2/4)	vl (2)	au. ok. 1815 (rps zb.)	Muz GR V/1 [3] (167)
10	Pleyel Ignace (1757-1831)	[Duet G-dur] (BenP 535)	Allegro (G; 4/4) Romanza (g; c/) Rondo. Allegro (G; 4/4)	vl (2)	ok. 1810 (rps zb.)	Muz GR V/3 [1] (266)
11	Pleyel Ignace	[Duet B-dur] (BenP 536)	Allegro (B; 6/8) Andante con moto (Es; 3/4) Rondo. Allegro (B; 2/4)	vl (2)	ok. 1810 (rps zb.)	Muz GR V/3 [2] (267)
12	Pleyel Ignace	[Duet D-dur] (BenP 537)	Allegro spirituososo (D; 3/4) Andante (A; c/) Polonese (D; 3/4)	vl (2)	ok. 1810 (rps zb.)	Muz GR V/3 [3] (268)

Tabela 3. Tańce

	Kompozytor	Tytuł	Części (tonacja metrum)	Obsada	Data, kopista, posesor	Sygnatura
1	Anonim	[polonezy – 12]		tylko cl	ok. 1800	Muz GR V/30 (599)
2	Anonim	<i>Walc Anglese</i>	C; 3/4 F; 2/4	tylko vl 1	ok. 1790, <i>Posesor CM</i>	Muz GR V/27 (613)
3	Anonim	[Taniec ?] Walc ? <i>Mazur</i> 4 <i>Contredanse</i>		?	ok. 1790	Muz GR V/32 (614)
4	Anonim	<i>Polonez</i> [Polonez] <i>Mazur</i> <i>Walc</i> [Walc] [Air]		fl 2	ok. 1790	Muz GR V/26 (615)

BIBLIOGRAFIA

- Bula, Karol. „Bériot Charles Auguste de”. *Dziębowska*, t. A-B, ss. 284.
- Brzezińska, Barbara. „Abel Carl Friedrich”. *Dziębowska*, t. A-B, ss. 2-3.
- Chmara-Żaczekiewicz, Barbara. „Ścigalski Franciszek”. *Dziębowska*, t. Sm-Ś, ss. 302-303.
- Chwedczuk, Zofia. „Gossec, François-Joseph”. *Dziębowska*, t. E-F-G, ss. 403-405.
- Duszyk, Krystyna. „Pietrowski Karol”. *Dziębowska*, t. Pe-R, ss. 106-107.
- Dziębowska, Elżbieta, redaktor. *Encyklopedia muzyczna PWM. Część biograficzna*. Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1979-2012. 12 tomów.
- „Habel Antoni”. *Dziębowska*, t. H-I-J, ss. 4.
- Idaszak, Danuta. *Grodzisk Wielkopolski. Katalog tematyczny muzykaliów*. Musica Iagellonica, 1993.
- Idaszak, Danuta. „Dankowski, Danek, Adalbertus, Wojciech”. *Dziębowska*, t. C-D, ss. 339.
- Mądry, Alina. *Historia Muzyki Polskiej*, t. 3: *Barok, cz. 2: 1697–1795. Muzyka religijna i jej barokowy modus operandi*. Sutkowski Edition Warsaw, 2013.
- Répertoire International des Sources Musicales. *RISM database*, opac.rism.info. Dostęp 30.03.2021.
- Smolarek, Dariusz. „Kompozytorzy muzyki instrumentalnej zachowanej w archiwum opactwa cystersów w Krakowie-Mogile. Problem atrybucji”. *Roczniki Teologiczne*, t. 63, nr 13, *Muzykologia*, 2016, ss. 173-202.
- Stróżyńska, Beata. Broszura CD w *Jasnogórska Muzyka Dawna. Musica Claromontana* 40, Acte Préalable, 2017, 0185.

Stróżyńska, Beata. *Symfonia w XVIII-wiecznej Polsce. Teoria, repertuar i cechy stylistyczne*. Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, 2015.

Československý hudební slovník osob a institucí, ed. Gracian Černušák et al., www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1000622. Dostęp 31.03.2021.

MUZYKA INSTRUMENTALNA KAPELI KOŚCIOŁA FARNEGO
PW. ŚW. JADWIGI ŚLĄSKIEJ W GRODZISKU WIELKOPOLSKIM

Streszczenie

Zachowane muzykalia osiemnastowiecznych kościelnych kapel muzycznych wskazują, że w ich repertuarze znajdowały się nie tylko dzieła sakralne, ale również instrumentalne. Bardzo popularnym gatunkiem były utwory zwane symfonią. Jednym z takich zasobów z utworami instrumentalnymi są nuty po kapeli muzycznej parafii św. Jadwigi Śląskiej w Grodzisku Wielkopolskim.

Autorami zachowanych symfonii byli zagraniczni kompozytorzy z kręgu szkoły mannheimskiej oraz dojrzałego kręgu klasycznego. Dla rodzimych twórców stanowili oni wzór tworzenia utworów instrumentalnych. Symfonie, jak to było w ówczesnym zwyczaju, były wykonywane również podczas liturgii. Można więc mówić o zjawisku zwanym *symfonia kościelna*.

Słowa kluczowe: XVIII-wieczna symfonia; polscy twórcy symfonii; muzyka kościelna; Grodzisk Wielkopolski.

THE INSTRUMENTAL MUSIC OF THE PARISH CHURCH BAND
OF ST. JADWIGA ŚLĄSKA IN GRODZISK WIELKOPOLSKI

Summary

The preserved musical pieces of 18th-century church music bands indicate that their repertoire included not only sacred works, but also instrumental pieces. A very popular genre were those called symphonies. One such resource for instrumental works are the notes from the music band of the parish of St. Jadwiga Śląska in Grodzisk Wielkopolski.

The authors of the extant symphonies were foreign composers from the Mannheim school, as well as "mature classical" circles. For native Polish composers, they were a model for the creation of instrumental pieces. Symphonies, as was the custom of the time, were also performed during the liturgy. Thus, we can talk of a phenomenon called the church symphony.

Keywords: 18th-century symphony; Polish symphony composers; church music; Grodzisk Wielkopolski.